

ਚੰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਹਰ ਹਾਲਤ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਉਹ ਕਲਾ ਹੈ ਜੋ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿਖਰ ਛੂਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਾਮ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਕਬੂਲ ਕਲਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਬਣੇ, ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਘਾਟੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਰਤ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਹੋਵੇ।

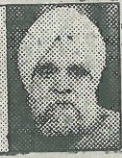
ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਉਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ, ਜੋ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਿਉਂ ਵੇਖਣ? ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ 22 ਅਗਸਤ ਪਿਕਾਡਲੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਸ਼ਹੀਦੇ ਮੁਹੱਬਤ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਰਵਿੰਦੂ ਸ਼ੋਅ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਸੱਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਸੀ।

‘ਸ਼ਹੀਦੇ ਮੁਹੱਬਤ’ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪਾੜਵੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਤੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਕੁੜੀ ਆਪਣੀ

ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਦੋਨੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਧਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਧਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਧਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਦਰ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਗੱਡੀ ਖੱਲੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਉਹਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ

ਕਲਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਹਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਟਕ ‘ਇਕ ਵਿਚਾਰੀ ਮਾਂ’ ਇਕ ਕਲਾਸਕੀ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਘਾਟਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੋਲ ਬਜਟ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਕੀਮਤ ਕਰਕੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਗਾਇਆ ਇਕ ਗੀਤ ‘ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ’ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੀਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਜਾਂ ਵਾਸ਼ਬਤਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਫਿਲਮ ਜੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਨਾਵਲ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ

ਤੇਲੂ ਰਾਮ ਕੁਹਾੜਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਲੂ ਰਾਮ ਕੁਹਾੜਾ ਸਾਡਾ ਇਕ ਸਥਾਪਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇਕ ਆਪ ਬੀਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ‘ਰਾਂਬਣ ਮੇਰਾ ਯਾਰ’ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ।

ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਤ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ‘ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ’ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਉਸ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ

ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹੀ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਦੇ ਸੋਚੇ ਹੀ ਨਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਬੂਠ, ਫਰੇਬ, ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਫੌੜ੍ਹ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਤੇਲੂ ਰਾਮ ਕੁਹਾੜਾ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਕੁਹਾੜਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ)।

ਫੇਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਏ? ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 30 ਲੱਖ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਜ਼ੋਰ ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਲਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਮਰਸਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੇਗਾ। ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ

ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਲੱਖ ਸਬਸਿਡੀ ਲੈਣੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲੜਕੀ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਕਢਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਿਆਰਾਂ ਲੱਖ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੀ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾ ਬਣਨ? ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਹ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਮੀਦ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਦੇ ਲਈ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ। ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਪਟਾ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਧਰਤੀ ਦੇ ਲਾਲ’ ਵਰਗੀ ਕਲਾਸਿਕੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਪਾ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਫੰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਫੰਡ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਕੰਮ ਮਿਸ਼ਨ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਲੈਣ ਕਿ ਜੇ ਡੱਬ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਇਨਸਾਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡੁੱਬੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਿਆ ਜਾਏ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਐਸੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ। ਸਿਰਫ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਕ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਂਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੀ। ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਿਆਣੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹਨ। ਟੈਕਨੀਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉਹ ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਹਰ ਹਾਲਤ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।